

สุภาวดีอักษรญาณ

พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ
รอยเอก โปรง เมนะชัย

๓๙๘.๙
๑๗๕๓ (๙๗)
ณ เมรุวัดมกุฏกษัตริยาราม
วันที่ ๙ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๑๒

หอสมุดแห่งชาติและหอสมุดพิเศษ ๆ ทั่ว

หอสมุดแห่งชาติของหอสมุดเกิด

สาขาด้วยจริยธรรมกิจ

สุภาวดีอักษรญาณ

อักษรญาณ, ม.จ.

พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ

ร้อยเอก ไปรุ่ง เม่นชัย

ณ เมรุวัดมกุฏกษัตริยาราม

วันที่ ๙ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๑๒

สุภาพติอักษรณาน

พิมพ์ครั้งแรก งานพระราชทานเพลิงศพ มหาเสวกตรี
พระยาจักรปาณีสวัสดิวิสุทธิ์ (อู่ ไกรฤกษ์) พ.ศ. ๒๕๖๘
พิมพ์ครั้งที่สิบเจ็ด งานพระราชทานเพลิงศพ ร้อยเอก
(๑๐๐๐ เล่ม) ไปรุ่ง เมนะชัย พ.ศ. ๒๕๑๒

เลขห้อง อก.

เลขหมู่ 398.9
๑ 753 ๙๗

เลขทะเบียน ๒. ๓๖ ๖๕๐๕
032405

พิมพ์ที่โรงพิมพ์อักษรเพชรเกษม 70/3 ซอยเทอดธรรม บางแค ธนบุรี
นายฉลวย ช่วยรักษา ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา 2512

คำนำ

ในงานพระราชทานเพลิงศพ ร้อยเอก โปร่ง เมนะชัย
ณ เมรุวัดมกุฏกษัตริยาราม กำหนดวันที่ ๙ มิถุนายน พุทธ
ศักราช ๒๕๑๒ นางสาวนันทา ทรรพวสุ ผู้เป็นหลาน
ได้เป็นผู้แทนเจ้าภาพมาติดต่อกรมศิลปากร ขออนุญาตจัด
พิมพ์หนังสือเรื่อง สถาปัตยิศรญาณ เพื่อแจกเป็นอนุสรณ์
ในงานนี้ กรมศิลปากรยินยอมอนุญาตให้พิมพ์ได้ตามความ
ประสงค์

สถาปัตยิศรญาณ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า เพลง
ยาวเจ้าอิศรญาณ^๕ เป็นของหม่อมเจ้าอิศรญาณ ในพระเจ้า
บรมวงศ์เธอ กรมหลวงมหิศวรินทรากรมเรศ ทรงแต่ง
หม่อมเจ้าอิศรญาณองค์^๕นี้จะมีนามเดิมว่ากระไร หาทราบไม่
ทรงผนวชอยู่วัดบวรนิเวศ ได้พระนามฉายาว่า อิสฺสรญาโณ
มีเรื่องเล่ากันว่า เจ้าอิศรญาณ^๕นั้นจริตไม่สู้ปรกติ ครึ่งหนึ่ง
ทำอะไรวิปริตไป พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
ตำรัสพระราชว่า^๕บ้า และดูเหมือนผู้อื่นจะแสดงอาการเห็น
ชอบด้วยพระคำ^๕รสนั้น เจ้าอิศรญาณน้อยใจ จึงแต่งเพลง

ร้อยเอก นายแพทย์ โปรง เมนะชัย

(ถ่ายครั้งสุดท้ายเมื่อเดือนพฤศจิกายน ๒๕๑๐)

ชาตะ ๓ พฤศจิกายน ๒๔๓๘

มรณะ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๒

ยาวนาน^๕ แต่อย่างไรก็ตาม ยังมีข้อความอยู่หลายตอนที่
 นับว่าคมคาย จัดเป็นสุภาษิตสอนใจได้และนิยมกันแพร่หลาย
 เช่นที่ว่า “ชายข้าวเปลือกหญิงข้าวสารโบราณว่า น้ำพึ่งเรือ
 เสือพึ่งป่าอชฌาสัย เราก็จิตคิดดูแลเขาก็ใจ รักกันไว้ดีกว่า
 ชังระว่างการ”

กรมศิลปากรขออนุโมทนาในกุศลราศีทักษิณานุประทาน
 ซึ่งเจ้าภาพได้จัดบำเพ็ญอุทิศแก่ ร้อยเอก ไปรุ่ง เมนะชัย
 และได้ให้พิมพ์หนังสือสุภาษิตอันมีค่า^๕ ออกเผยแพร่นี้เป็น
 วิทยาทาน ขอ^๕กุศลทั้งนี้จงเป็นปัจจัยตบั่นกาลให้ ร้อยเอก
 ไปรุ่ง เมนะชัย ผู้วายชนม์ ประสบแต่อิฏฐคุณมณูญผลในสุคติ
 สัมปรายภพ สมดังเจตจำนงของเจ้าภาพทุกประการ เทอญ.

กรมศิลปากร

๒๕ เมษายน ๒๕๑๒

ประวัติ

ร้อยเอก นายแพทย์ โปร่ง เมนะชัย

ร้อยเอก โปร่ง เมนะชัย เป็นบุตร ร้อยโท ปลั่ง และนางพร้อม เมนะชัย เกิดเมื่อวันที่ ๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๓๘ ที่หลังวังบูรพา ตำบลบ้านหม้อ อำเภอพระนคร จังหวัดพระนคร

การศึกษา

เมื่อเยาว์วัย ได้เข้าศึกษาในโรงเรียนวัดรามัญศรัทธาราษฎร์ อำเภอเมือง จังหวัดตาก จนจบชั้นประโยคประถม ในเวลาเดียวกันนั้น ก็ได้เรียนภาษาอังกฤษเป็นพิเศษในยามว่างกับชาวต่างประเทศซึ่งอยู่ในจังหวัดตาก จนสามารถใช้การได้

ครั้นต่อมาได้เข้าศึกษาในโรงเรียนราชแพทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (คือมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ ศิริราช ในปัจจุบัน) สอบไล่ได้ประกาศนียบัตรแพทยศาสตร์ เป็น

(๓)

วันที่ ๑๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๖๑ เป็นแพทย์
ประจำกองทหารอาสาไปราชการสงครามโลกครั้งที่ ๑ ซึ่ง
ออกไปทำการติดต่อกับราชสัมพันธ์มิตรร่วมศึกในทวีปยุโรป

เมื่อสงครามโลกครั้งที่ ๑ สิ้นสุดลง ได้รับพระมหา-
กรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้เข้าศึกษาวิชาทันตแพทย์
ต่อ ณ ประเทศอังกฤษตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๖๒
และในระหว่างศึกษาอยู่ในประเทศอังกฤษนั้น ได้เลื่อนยศ
เป็นว่าที่นายร้อยตรี ประจำกรมเสนาธิการทหารบก เมื่อ
วันที่ ๑๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๖๒

วันที่ ๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๖๕ กลับจากการ
ศึกษาวิชาทันตแพทย์ ณ ประเทศอังกฤษ และได้เลื่อนยศ
เป็นนายร้อยโท ประจำกรมเสนาธิการทหารบก สภาอากาศ
ขอขอยืมตัวไปเป็นครั้งที่สาม

วันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๖๘ ได้เลื่อนยศเป็น
นายร้อยเอก ประจำกรมเสนาธิการทหารบก สภาอากาศ
ยังขอขอยืมตัวไปช่วยราชการอยู่เช่นเดิม

(๔)

วันที่ ๕ มกราคม พ.ศ. ๒๔๗๐ ได้รับพระราชทาน
ยศเป็นอำมาตย์ตรี

วันที่ ๑๘ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๐ ย้ายไปประจำกรม
แพทย์สุขาภิบาลทหารบก

วันที่ ๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๗๐ ลาออกจากประจำ
การเป็นนายทหารกองหนุนเบ็ดตัว สังกัดกรมแพทย์สุขา
ภิบาลทหารบก

วันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๗๐ เป็นนายแพทย์ชั้น ๑
กรมตรวจคนเข้าเมือง ในกระทรวงมหาดไทย

วันที่ ๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๑ เป็นหัวหน้า
แพทย์ตรวจคนเข้าเมือง มณฑลจันทบุรี

วันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๗๔ ลาออกจากราชการ
กระทรวงมหาดไทย ไปประกอบอาชีพแพทย์ส่วนตัว

เมษายน พ.ศ. ๒๕๐๔ เลิกการประกอบอาชีพ
แพทย์ เนื่องจากเข้าสู่วัยชรา ต่อจากนั้นก็ใช้เวลาพักผ่อนอยู่
ที่บ้านจนถึงแก่กรรม

(๕)

ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์และเหรียญตรา

เหรียญที่ระลึกงานพระราชสงคราม เมื่อวันที่ ๒๑

กันยายน พ.ศ. ๒๔๖๒

เหรียญชัย เมื่อวันที่ ๒๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๖๖

เหรียญบรมราชาภิเษก(เงิน) เมื่อวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์

พ.ศ. ๒๔๖๘

ครอบครัว

ร้อยเอก โปร่ง เมนะชัย ได้อุปสมบท ณ วัดราช
นันทาราม จังหวัดพระนคร เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๐ ได้ทำการสมรส
กับนางสาวเต็ม ทรรพสุ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๖๗ มีบุตรธิดา
ที่มีชีวิตอยู่ทั้งสิ้น ๖ คน คือ

๑. นายเปรี๊ยะ เมนะชัย

๒. นางสาวพฤศจิกายน เมนะชัย

๓. นายประสงค์ เมนะชัย

๔. นางสาวประสาด เมนะชัย

๕. นางสาวปรารค์ เมนะชัย

๖. นายปรีดิ์ เมนะชัย

(๖)

มรณกรรม

ร้อยเอก โปร่ง เมนะชัย ได้ถึงแก่กรรมด้วยเส้นโลหิต
ในสมองแตกและหัวใจวาย ณ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ เมื่อ
วันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๒ รวมอายุได้ ๗๓ ปี
๓ เดือน ๗ วัน.

เพลงยาวเจ้าอิศรญาณ

๑ อิศรญาณชาญกลอนอักษรसार

เทศนาคำไทยให้เป็นทาน
โดยตำนานศุภอรรถสวัสดิ
สำหรับคนเจือจิตจริตเขลา
ด้วยมัวเมาโหม่มากในชากผี
ต้องหาม้ามโนมัยใหญ่ยาวรี
สำหรับชีเป็นม้าอาชาโนย

ชายข้าวเปลือกหญิงข้าวสารโบราณว่า

น้ำผึ้งเรือเสือฟังป่าอชฌาสัย

เราก็จิตคิดดูเล่าเขาก็ใจ

รักกันไว้ดีกว่าชังระวังการ

ผู้ใดที่ดีต่ออย่าก่อกิจ

ผู้ใดผิดก่อนพักอย่าหักหาญ

สิบศึกไม่ถึงกับถึงพาล

เป็นชายชาญอย่าเพ้อคาดประมาทชาย

รักสนั่นให้รู้อยู่เพียงสน

รักยาวนานอย่าให้เย็นเกินกฎหมาย

๑ มิใช่ตายแต่เขาเราก็ตาย

แหงนดูฟ้าอย่าให้อายแก่เทวดา

อย่าดูถูกบุญกรรมว่าทำน้อย

น้ำตาลย่อยมากเมื่อไรไถ่หนักหนา

อย่านอนเปล่าเออกระจกกออกมา

สองดูหน้าเสียที่หนึ่งแล้วจึงนอน

เห็นตอหลักปักขวางหนทางอยู่

พิเคราะห์ดูควรทิ้งแล้วจึงถอน

เห็นเต็มตาแล้วอย่าอยากทำปากบอน

๒ ครอบเสียก่อนจึงค่อยทำกรรมทวงมรดก

ค่อยจำเนินตามไต่ผู้ไปหน้า

ใจความว่าผู้มีคุณอย่าหนุนหนุน
 เอาหลังตากแดดเป็นนิจคิดคำนวณ
 รู้ถั่ววันจึงสบายเมื่อปลายมือ
 เพชรอย่างคีมค่าราคายัง
 ส่งให้ลิงจะรู้ค่าราคาหรือ
 ต่อผู้คีมปัญญาจึงหาหรือ
 ให้เขาลือเสียว่าชายนี้ขายเพชร
 ของสิ่งใดเจ้าว่างามต้องตามเจ้า
 ใครเลยเล่าจะไม่งามตามเสด็จ
 จำไว้ทุกสิ่งจริงหรือเท็จ
 พริกไทยเม็ดนี้ดเคี้ยวเกี่ยวยั้งร้อน
 เกิดเป็นคนเชิงดูให้รู้เท่า
 ใจของเราไม่สอนใจใครจะสอน
 อยากใช้เขาเราต้องก้มประนมกร
 ใครเลยห่อนจะว่าตัวเป็นวัวมอ
 เป็นบ้าจี้นิยมชมว่าเอก

คนโหยกเหยกรักรัษายากลำบากหมอ

อภัยศกัถ์มิใช่เหล่าเฒ่าแต่พอ

ถ้าเขายอเหมือนอย่างเกาให้เรากัน

บ้างโลกเล่นเต้นรำทำเป็นเจ้า

เป็นไรเขาไม่จับผิดคึกคึกขึ้น

ผีมันหลอกข้างผีตามที่มีมัน

คนเหมือนกันหลอกกันเองกลัวเกรงนัก

สูงอย่าให้สูงกว่าฐานนานไปล้ม

จะเรียนลมเรียนเด็กอย่าเปิดฝึก

คนสามขวบมีปัญญาหาไว้ทัก

ที่ไหนหลักแหลมคำจริงจำเอา

เดินตามรอยผู้ใหญ่หมาไม่กัด

ไปพูดขัดเขาทำไมขัดใจเขา

ใครทำตึงแล้วก็หย่อนผ่อนลงเอา

นักเลงเก่าเขาไม่หาญราญนักเลง

เป็นผู้หญิงแม่ม่ายที่ไร้ผัว

ชายมักยั่วทำเลียบเทียบข่มเหง
 ไฟไหม้ยังไม่เหมือนคนที่จนเอง
 ทำอวดเก่งกับชื่อว่ากระไร
 อันเสาทินแปดศอกตอกเป็นหลัก
 ไปมาผลักบ่อยเข้าเสายิ่งไหว
 จงพึงหวั่นไหวหคอยๆไป
 เชื่อน้ำใจดีกว่าอย่าเชื่อยุ
 หญิงเรียกแม่ชายเรียกพ่ออย่าไว้ใจ
 มันชอบใจข้างปลอมไม่ชอบคุณ
 ที่หางปัดที่ซิกไซให้ทะลุ
 คนจักษุเหล่หลวไฟล่พลวพลิก
 เอาปลาหมอบเป็นครุฑปลาหมอ
 บนบกหน่อตสำหรับเสือกกระตือกกระติก
 เขาย่อมว่าฆ่าควายเสียตายพริก
 รักหยอกหยิกยับทั้งตัวอย่ากลัวเล็บ
 มิใช่เนื้อเอาเป็นเนื้อก็เหลือปล้ำ

แต่หนามตำเข้าสัณทิกกรียังเจ็บ
 อันโกลาภบาปหนาตันทหาเย็บ
 เมียรู้เก็บผัวรู้ทำพาจำเริญ
 ถารู้จริงนึ่งไว้อย่าไขรู้
 เต็มที่ครูเดียวเท่านั้นเขาสรรรเสรีญ
 ไม่ถาวรกำเกินหน้าก็อย่าเกิน
 อย่าเพลิกเพลิกคนชังนักถนรักน้อย
 วาสนาไม่คู่เคียงเคียงเขายาก
 ถึงมีปากมีเสียงเปล่าเหมือนเต่าหอย
 ผีเรือนตัวไม่ผัดผ่อนพลอย
 พุดพลอยพลอยไม่ศิปากขรุ
 แต่ไม่ไผ่อันหนึ่งต้นอันหนึ่งแขวะ
 สีแหยะแหยะตอกตะบันเป็นควันฉิว
 ช้างถีบอย่าว่าเล่นกระเด็นปลิว
 แรงหรือหิวขังใจจะสู้ช้าง
 ล่องงูเห่าเล่นก็ได้ใจกล่ำกล่ำ

แต่ว่าอย่าชักเยื้องเข้าเบื้องหาง
 ต้องว่องไวในทำนองคลองทำทาง
 ตบหัวผางเทียมม้วนจึงควรล้อ
 ถึงเพื่อนฝูงที่ชอบพอชอกันได้
 ถ้าแม่ให้เสียทุกคนกลัวคนขอ
 พ่อแม่เลี้ยงมีคูปกเป็นนกกอก
 จนแล้วหนอเหมือนเปรตเหตุด้วยจน
 ถึงบุญมีไม่ประกอบชอบไม่ได้
 ต้องอาศัยกตัตถิจึงมีผล
 บุญหาไม่แล้วอย่าไ้ทะนงตน
 บุญชนรักกับซึ่งไม่ยั่งยืน *
 ทั่วยากอยากจะไปอาศัยเขา
 ถึงเป็นญาติก็เปล่าเหมือนผู้อื่น
 แม่ยังมีเหมือนกันจึงยั่งยืน
 การยิงบนลูกถึงแล้วจึงตั้ง

* ความต่อจากนี้ พิศเราะห์คุเป็นของผู้อื่นอีกสำนวนหนึ่ง ผู้แต่งไม่
 ทราบเรื่องของเจ้าอิศรญาณ แต่ถ้อยคำสำนวนพอใช้ จึงพิมพ์ไว้ด้วย

อันกลิ่นใหญ่ในมหาชลาลัย
 เข้าฝั่งสิ้นสาครเข้าไปที่ในฝั่ง
 เสียงกลองกังฟังกูเพียงหูฟัง
 ปากคนตั้งอิงจริงยิ่งกว่ากลอง
 ถ้าทำดีก็จะดีเป็นศรีศกดิ์
 ถ้าทำชั่วชั่วจักตามสนอง
 ความชั่วเราลบลบอย่ากลับตรอง
 นอนแล้วมองคูผิดในกิจการ
 เราทำผิดสิ่งใดในราชกิจ
 อุตส่าห์คิดอย่าแพร่่งแกล้งसार
 คิดถึงผิดจิตไม่เหิมฮึกทะยาน
 คิดถึงชอบแล้วก็ปานละเลิงใจ
 เป็นข้าเฝ้าเหล่าเสวกามาตย์
 ยิ่งกว่าทาสทาสาค่าสินไถ่
 อย่าให้ชิดอย่าให้ห่างเป็นกลางไว้
 ฝ่ายข้างในอย่านำออกนอกอย่าแจ้ง

มิควรทูลก็อย่าทูลประมุขข้อ
 จะเกิดก่อลุลกลามความแสง
 อย่าพูดปดให้จับได้พูดโพล่แพลง
 ทูลแล้วแบ่งมฺสาอย่าให้เต็ม
 อันความเรื่องเดียวกันสำคัญกล่าว
 พูดไม่ถี่แล้วก็เปล่าไม่แข็งเข้ม
 ข้าวต้มร้อนอย่ากระโจนค้อยโลมเล็ม
 วิสัยเข้มเล่มน้อยร้อยซ้ำซ้ำ
 ถึงโปร่งปรุในอุบายเป็นชายชาติ
 แม่หลงมาตุคามขาคาศนา
 อันความหลงแม่ไม่ปลงสังขาร
 แต่ทว่ารู้บ้างค้อยบางเบา
 อย่าโอกโชยกอยู่ในโลกสันนิวาส
 แต่นักปราชญ์ยังรู้ฟังผู้เขลา
 เหมือนเรือช่วงฟ่วงลำในสำเภา
 เรือใหญ่เข้าไม่ได้ใช้เรือเล็ก

คนพินหนึ่งคึงคือถือนานะ
 ในทิวระแข็งจริงยิ่งกว่าเหล็ก
 เหล็กเผาไฟมอญไทยพม่าเจ็ก
 ผู้ใหญ่เต็กก็ตีอ่อนเพราะร้อนไฟ
 อนิจจังภาวนาว่ากุศล
 พากันบ่นว่าบุญที่ไหน
 จังแต่ปากใจยังไม่จิงใจ
 ต่อเมื่อไรสังเวชจิตอนิจจัง
 หลงโลกลาบาปก็รู้ว่าย่ำบาป
 กิเลสหายยังไม่สุขยอมทุกขัง
 ตัณหาหากชักนำไปกำบัง

เอาธรรมตั้งข่มกตให้ปลตร้อน
 คนศรัทธาวาง่ายสบายจิต
 ไม่เบือนบิตเร่งทำตามคำสอน
 คนที่ไม่ศรัทธาอุราคลอน
 ใจแล้งจนถึงไม่ฟังก็ยั้งคึง

หาเงินติดได้ไว้อย่าให้ขาด
 ทำสิ่งบาปหาไม่คล่องเพียงสองสิ่ง
 ชาติตะปูชาติแข็งต้องแทงตรึง
 ชาติ^{๕๕}ขึงชาติอ่อนร้อนละลาย
 ของสิ่งใดสงสัยให้พิสูจน์
 ไม่แก่งพุทธาทุทั้งสติใจหาย
 ตูตินน้ำลมไฟให้แยกกาย
 ไส้ระบายเท็จก็แปรแท้ไม่จร
 ปลาร้าแก้มพริกเทศเผ็ดโดน
 เออออะไรคู่เกลี่ยยังเกิดหนอน
 กลับฟอนพื้นพริกปลาร้าสภาพ
 ทั้งเค็มร้อนไม่ถึงกรรมเป็นธรรมา
 พุดโกหกแต่แยกกายอุบายปด
 คนทั้งหมคนั่งฟังไม่กังขา
 ที่พุดชื้อถือแท้แน่เจรจา
 เขาก็ว่าพุดปดทุกบทไป

เป็นเจ้านายผู้ดีมีวาสนา
 เอาพ่อตาลงข้างล่างใช้ต่างไพร่
 มีเมียน้อยหลักแหลมก็แถมใช้
 ลูกเขยจนแล้วก็ใส่คอกเป็นเอ็น
 คุณกับโทษสองแบ่งแรงข้างไหน
 คุณถึงใหญ่ให้ผลคนไม่เห็น
 โทษเท่าหัวเหาเล็กเท่าเส้น
 ให้ผลเห็นแผ่ซ่านทั่วบ้านเมือง
 น้ำใจเอ๋ยเห็นกรรมไม่ทำชั่ว
 บวชตั้งตัวตั้งใจบวชได้เรื่อง
 บวชหลบราชการหนักบวชยกเยื้อง
 บวชหาเฟื่องหาไฟบวชไม่ตรง
 หลายตำบลดหลายแห่งแขวงป่าช้า
 อสุภพาเกิดพินิจพิศวง
 ป่าช้าใหญ่คือเตาไฟไหม้ปลง
 สังเวชลงว่าเผาผีทุกวี่วัน

สัตว์ผอมฤๅสี่สิ่งสองสิ่ง

สามผู้หญิงรูปดีไม่มีถัน

กับคนจนแต่งอินทรีขึ้นอีกอัน

สี่ตัวกันดูเป็นไม่เห็นงาม

บรรพชาสามปางนางสามผัว

ข้าเฝ้าชั่วเมียชังเขายังห้าม

มักเกิดเงี่ยงเกี่ยงเง่แสหาความ

กาลิลามหยาบข้าวลามาก

เคหาฐานหยาบข้าหาสะอาด

มุลฝอยใบไม้ไผ่ญาติอย่ามุ่นหมก

อย่าเข้าทำสำสมนิยมรัก

ไฟจะตกลามไหม้ไม่ได้การ

กึ่งไม้เรียวหนามหนาศิลาหัก

เห็นเสียบปักอยู่ที่ทางกลางสถาน

หยิบทั้งเสียบบุญหนักหนาอย่าชี้คร้าน

ทำไปนานแล้วก็กังไม่ค้างคอ

ถือน้ำรามาหนักขมกกรอบ
 มิเสียชอบชัคสนจนจอนจ่อ
 ออกชื่อปาปครางชื่อทำมืองอ
 ไม่นึกน้อส่อเสียดเบียดเบียนใคร
 จิตดำรงกรรมไม่พลาดพลั้ง
 สู้หลักเคียงตามภาษาอักษณาสัย
 ถึงบอกลาภบาปแล้วไม่พอใจ
 มีหาไม่อุทิศสำหรับรักษากาย
 พระพุทธองค์ทรงชมว่าสมปราชญ์
 บัณฑิตชาติเมธาปัญญาหลาย
 สู้คติเบื่องหน้าถ้าเขาตาย
 ทางอบายห่างไกลไม่ไปเลย
 กระแสพุทธฎีกาว่ากระนั้น
 เคียวนี้ไม่กระนั้นนะท่านเอ๋ย
 ถ้ายากจนแล้วก็คนมักขี้มแย้ย
 ภิปรายเปรยเปรียบเทียบพูดเสียบแทง

ว่าชะชะนักราชัญญาตีสกุล
 วิชาบุญให้ผลจนต้องแต่ง
 สวรรค์นรกที่ไหนไม่แจ่มแจ้ง

อยู่เขตแขวงธานีบุรีไค
 อย่าคบมิตรจิตพาลสันดานชั่ว
 จะพาตัวให้เสื่อมที่เสื่อมใส
 คบนักปราชญ์นั้นแหละดีมีกำไร
 ทำน่วย่อมให้ความสบายหลายประตู
 ความเจริญและความนิบหนายนั้น
 ที่เกิดขึ้นไม่มากเท่าปากหู
 อ้ายคัวตานนั้นก็เปล่าแต่เจ้าชู้
 จมูกรู้ก็แต่สุกพูดไม่เป็น
 ชั่วแต่กายวาจาย่อมปรากฏ
 คนทั้งหมดเม่นแท้เขาแลเห็น
 ชั่วในใจบังปิดไว้มิดมั้น
 สิบห้าเล่มเกวียนเข็นไม่หมดมวล

คดสิ่งอื่นหมิ่นแสนแม่นำหนด
 โกฎิล้านคดซ้อนขับพอนับถ้วน
 คดของคนล้นล้ำคณ้านวล
 เหลือกระบวนที่จะจับนับคดก้อม
 หินกับเหล็กขุดดีเอาเถิด
 ไฟก็เกิดหินร่อยไปเหล็กไม่ผอม
 ถึงหินนี้กรีกกรกต้อคดอม
 อุตส่าห์ถนอมใช้ไปไถ่นมนาน
 จะผ่าไม้ให้พินิจพิศดูว่า
 ให้เห็นว่าแสงไหนเหมาะจะจึงเจาะขวาน
 จะเข้าหาคนผู้คดอาการ
 ถือโบราณถูกเตาจึงเอาคำ
 ห้าสิบปีมีประมาณฐานเก่าเก่า
 น้ำไม่เข้าท่วมถึงที่มีดินถน่ำ
 โตเท่าผลมะขวิดสดเร่งจตจำ
 ญเงินเฟื่องเหลือองกำเป็นทองจริง

คนพั้นหนึ่งเสาะทางเสนให้
 อุปเทห์ทำให้ยอบชอบใจหญิง
 เสกที่ใดใจเจ้าของต้องประวิง
 ได้ก็เกยยุ่งยิ่งร้างหย่ากัน
 รักกันเองหรือขอสู้อยู่กันยัก
 ไม่จางจิตเสน่หาจนอาสย
 อื่นอื่นนั้นยากไว้ใจสำคัญ
 กับอีกอันปฏิบัติไม่ชักเรา
 คนมีศรูปสวยท่งรววยทรัพย์
 เสน่ห์บั่นบับขลังจริงเจ้า
 สาวสาวเห็นหมดหน้าถ้าจะเอา
 ไม่ต้องเป่าเสกคาถาก็มาเจี้ยว
 คนแกมีสีประการโบราณว่า
 แก่ธรรมาพิสมัยใจแห้งเหี่ยว
 แก่ยศแก่วาสนาบัญญาเปรี้ยว
 แก่แก่แดดอย่างเตี่ยวแก่เกร

ความรู้ท่วมหัวตัวไม่รอก
 เป็นคำสอศของคนเกเรเกส
 เรียนวิชาไม่แม่นยำกะน้ำกะเน
 ไปเที่ยวเตร่ประกอบชั่วตัวจึงจน
 ทะเลน้อยเท่ารอยโคไผ่ไม่ได้
 โดยว่าใจยังกำหนดขั้มรรณผล
 หญิงขมื่นชายขุนประมุลปน
 ไหนจะพันทะเลแดงตำแหน่งเนื้อ
 จังจกเรียกจะเข้บกยกขึ้นทำ
 แมวตัวเล็กเขากว่าแป้นเสือ
 แมวเป็นอาของพยัคฆ์ชกวันเครือ
 ไม่น่าเชื่อหลานอะไรใหญ่กว่าอา
 อีกข้อหนึ่งเมืองเรชาวมนุษย์
 ย่อมว่าพุทธรูปไสยตั้งใจว่า
 ถ้อยที่ถ้อยอาศัยกันไปมา
 ทั้งเจรจาภาณูหุญไม่งาม

พุทธแปลว่าพระเจ้าท่านกล่าวแก่
ไสย^๕นั้นแปลว่าผี^๕ใต้ถาม

ผิดหรือถูกไม่ตรีกตราเจรจากตาม
มี^๕เนื้อความในคัมภีร์บาลีใด

ว่าพระพุทธองค์ไปอาศัยผี
ผีไปพึ่งบารมีที่ตรงไหน

ถ้อยที่ถ้อยฟังกันนั้นอย่างไร
ครั้นว่าไล่เข้าก็ชักลัทธิแรง

เป็นวาจากรรมแปลว่าไม่เข้าข้อ
รู้^๕แล้วก็นิ่งไว้อย่าได้แถลง

แม้พลึงปากเสียศีลพลาดถิ่นแพลง

มักระแวงข้างเป็นโทษประโยชน์น้อย

หนึ่งนักปราชญ์ผู้เขลากล่าวกำเนิด

ว่ากระต่ายตายไปเกิดเป็นหึ่งห้อย

เพราะอย่างนั้น^๕รศมีสี่จึงย่อย

แล้วอย่าพลอยพูดไถลเหมือนไม้ลิด

จะคบมิตรสนิทนักมักเป็นโทษ
 เกิดซึ่งโกรธต่างต่างเพราะวางจิต
 ทนระวางตัวที่ไหนไม่ทันคิด
 เหตุสักนึกแล้วก็ได้ขัดใจกัน
 ประพฤติที่ผิดปากข้างถากถาง
 คือเห็นทางห้ามรักให้ชกสน
 จุกตะหลุกคลุกคลีถึงตรัน
 อายุมานะแถมเป็นตนเดิม
 เจ้าทวนเกลี้ยค้อย่าเกลียดแทนองค์เจ้า
 เอ็นดูเหล่าผู้ผิดค้อย่ากตเสวริม
 กรวสิ่งไรช่วยแซมค้อย่าเติมเต็ม
 ผู้ผิดเพิ่มพุดผิดใช้กิจเอง
 ผมยาวยุ่งทั้งไว้ไม่สาบหวี
 สันที่พึงแล้วจึงมีคนข่มเหง
 อาวุธปากกล่าวตีมีคนเกรง
 ยิ่งให้เป็นเบ้งเดียวถูกทุกทุกคำ

ของเข้าที่ออกที่ทางพิเศษ
 ถ้าวรเหตูกองเห็นเป็นยังคำ
 คว่าหมายตำตอกบอกแล้วจำ
 กลางคืนกลางวันร่ายอ้อตรา
 คุตระกูลกิริยาคุอาภ
 คุทิศจับเอาที่ผลันพดุกษา
 คุฉลากเล็กเห็นที่เจรจา
 คุคงคาที่พึงหมายสายอบล
 นกกระจาบเค็มหนักหนามากกว่าแสน
 ไม่เคียดแค้นสามัคคีย่อมมีผล
 ครันภายหลังอรคกำส้งต่างถือคน
 พรานก็ชนกระหน่ำมาพากันตาย
 คุโรงเรือนเปรียบเหมือนกับสังขาร
 ปลุกไฉนนานเก่าคร่ำฉ่ำฉลาย
 แก่ลงแล้วโครงกร่างหนอร่างกาย
 ไม่เจิดฉายเหมือนหนุ่มกระชุ่มกระชวย

ตาก็มัวหัวก็ขาวเป็นคราวคร่ำ
 หูกี่ซ้ำไม่ได้ยินเอาสนสวย
 แรังกก็ถอยน้อยกำลังนั่งก้งวย
 พันก็หักไปเสียด้วยไม่ทันตาย
 แก่ตณหาน้ำทำไมจึงไม่แก่
 ยังปกแผ่พังพานผิงตึงใจหาย
 เห็นสาวสาวเขายังตะเกียกตะกาย
 คิดอุบายจะไกรเน่งแต่เกรงจน
 ก็น้ำและวันพลันคับก็กลับล่วง
 ทานทั้งปวงจงอุทิศสำหรับหากุศล
 พลันชีวิตก็ถึงราฟิงตน
 อายุคนนั้นไม่ยืนถึงหมื่นปี
 อันความมรณาถ้วนหน้าสัตว์
 แต่พระตรัสเป็นองค์พระชินศรี
 แสนประเสริฐเลิศภพจบทรี
 ยังจรัสเข้าสู่นิพพานเอย ฯ

หอสมุดเจ้าพระยา
 ราชบัณฑิตยสถาน
 สาขาวัดเจริญสมณกิจ

